

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5-60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v »Zvezdi«.

Izhaja vsako soboto

zvečer

Inserti se računajo za celo stran 40 K, za pol strani 20 K, za četrť strani 20 K. Inserti se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za pet-vesto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat smalen popust. — Upravištvu naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvo pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

:: Gorenjska kmečka stranka ::

sklicuje

v nedeljo, dne 6. decembra t. l.
po popoldanskem nauku

javen kmečki shod v Cerkljah

kateri se vrši pri Matevžu Kernu.

Dnevni red:

Starostno zavarovanje kmetov.

Vsi na shod! Vsak naj izrazi svoje mnenje o nameravani postavi, katero se sporoči državnim poslancem. :: Nastopijo kmečki govorniki!

Odbor Gorenjske kmečke stranke.

Človek sem!

«Človek sem!» in na podlagi tega izreka se odgovarja uvodniku št. 279 «Slovenskega Naroda». Očita se «Gorenjcu», da se je ne samo po nepotrebnem, ampak tudi politično nepraktično zavzel za izročitev ljubljanskega mandata jugoslovanski socialno-demokratski stranki.

Kdor trdi kaj takega, ne pozna razmer, ali jih pa noče poznati.

Odkrito izjavljamo, da nas je članek v listu «Slovenski Narod» št. 279: «Kavalirstvo» presenetil, ker temu članku manjka nekaj, kar se imenuje «Družabno naziranje ali bratstvo».

Slovenci smo in Slovenci hočemo ostati ter potrebujemo v sedanjem boju proti Nemcem vsako, četudi najmanjšo podporo.

Sklenili smo vzajemnost s klerikalci, ki so kri naše krvi, in krivica bi bila, če bi odrekli vzajemnost socialnim demokratom, ki so ravno tako kri naše krvi!

Očita se, da je pisal dotični članek v «Gorenjcu»: «Bodimo kavalirji» nekdo, ki je odločen pristaš narodno-napredne stranke. Za to slednje ni treba dokaza.

Ko gledamo snežene velikane v vsej njihovi veličastnosti ob jasnih dnevih, dočim vlada tam doli večna megla, si drznemo tudi še danes trditi, da je slovenski socialni demokrat ravnotako zelena veja na zeleni slovenski lipi, kakor vsak drugi, ki je rojen iz slovenske matere.

Kdo more zameriti slovenskemu socialnemu demokratu, če se poteza za mandat zastopstva v deželnem zboru, kjer se dele različne pravice in kujejo postave. In kdo more očitati pravičnemu in poštenemu napredno-mislečemu človeku, če se za to koristi poteza v prid socialnemu demokratu. Človek je kakor smo vsi drugi. Kjer je prepričanje, tam ni «hipnega razpoloženja» in primera z Idrjo tudi ni tako tjavendan. «Otročaji» se nam lahko predbacivajo, vprašanje pa je, če imajo dotični očitarji pravico, očitati nam kaj takega. Mi stojimo na stališču «prirojnih človeških pravic» — če jih vi spoštujete, je prav, če pa ne, jih bomo pa izvenljubljski Slovenci izvojevali! Vzgojeni smo v telovadnici, vzgojeni in izučeni smo v sokolski disciplini in ta disciplina teži in drži na demokratičnem principu. Vsi so nam prav, ki so poštene volje in poštenega zadržanja. Ne vprašamo za frakarje, za aristokrate, za buržoaziste, vprašamo pa: kje je delo? «Po njihovih delih jih boste spoznali!» Tudi podrobno delo, četudi vtasih nevidno, je delo za korist narodovo.

Nam je konečno vseeno, če dá ali ne dá Ljubljana v splošni kuriji mandat socialnemu demokratu, ker ukazovati itak ne moremo! Naš princip pa je, da se dá mandat tistim, ki so dosedaj nezastopani v deželnem zboru; mislimo, da bi bilo prav, če se ravno v Ljubljani, ki ima največ delavstva v svoji sredi, dá zatiranemu delavstvu

glas v deželnem zastopu. Vse, kar je prav! In to ravno v očigled premirju s klerikalno stranko, od katere seveda pričakujemo lojalnosti v boju proti Nemcem.

Uvodnik «Slov. Naroda» št. 279 nas hoče smesiti. Svobodno mu; to nas niti ne draži in ne razburja, niti ne spravlja ob naše narodno-napredno prepričanje. Toda to nas tudi ne spravlja raz tisto pot, katere bi merala naša stranka že zdavnaj nastopiti: pot socializiranja in pot demokratskega naziranja. Privilegirane kaste so zastarele!

«Suprema lex» je volja celokupnega naroda, ne pa posameznikov in to ne glede samo Slovencev, nego vseh Slovanov. Če bomo pa mi Slovenci prezirali delavce, storimo naglavni greh; ker odbijamo v tem tisti sloj, ki stoji dandanes v ospredju in ki tvori glavno zrno poleg kmeta za napredek in obstanek slovenskega naroda!

Časi so minuli, ko se je od zgoraj zapovedovalo: tega in tega volite in volilo se je tudi aristokrata Vindisgreca in Hoonvarta. Mogoče se bo še nekaj časa zapovedovalo od zgoraj, vendar smo mi prepričani, da to ni zdrava politika.

Bodimo odkritosrčni: ne gre se za nobeno daritev ali darovanje mandata, nego zgolj za pravičnost: dati nezastopnemu delavskemu slovenskemu stanu — zastop! Sicer pa brez zamere!
20./IX. 1908.

Ponosni Gorenjec in zapovedna Gorenjka! Izprašaj svojo vest in prepričaj se, kje imaš naložen svoj denar! Kam zahajaš? Ali v slovensko ali nemčursko trgovino? Slovenec podpiraj Slovenca!

PODLISTEK.

Glas vpljočega v puščavi . . .

Iz Krakova.

Es bildet ein Talent sich in der Stille
Ein Charakter in dem Strom der Welt.
Göthe: Torquato Tasso.

Mnogo, mnogo so pretrpeli zadnja leta naši akademiki v Gradcu in na Dunaju pod strahovlado vsenemških «buršev» in profesorjev. — Že nekaj let sem se sicer agitira med dijaštvom, naj opuste nemške univerze in rajši študirajo na slovanskih, toda dozdeva se nam, da so jim še vedno ljubše «batine» oholih «buršev» in šikane nemško-nacionalnih profesorjev kot pa slovanska gostoljubnost. — Če mislijo, da bodo kedaj dosegli enakopravnost z Nemci na Dunaju in v Gradcu, se jako motijo. Te univerze so za nas izgubljene, in vsako prizadevanje v onem smislu — sisifovo delo. Slovenec in sploh Slovan, bo na teh dveh vseučiliščih veljal še zmerom bolj za nadležnega gosta, toliko bolj, kolikor bo slovanski element v Avstriji prevladoval nad germanskim. In da bodočnost Avstrije zavisi edinole od premoči Slovanov, o tem ni nobenega dvoma več. — Kolikor bolj se nas bodo torej bali, tem bolj nas bodo sovražili.

Preden govorim dalje za slovanske univerze, mi bodi dovoljeno, konstatirati neki zelo resen, a tudi žalosten fakt. Iz lastnih izkušenj poznam življenje naših akademikov na Dunaju in dosti drugačno ni tudi v Gradcu. In tu se nam odkriva precej žalostna slika. Faktum je namreč, da naši dijaki odhajajo navadno na Dunaj ali v Gradec, kakor nekdanj Izraelci v obljubljeni deželo. Polni fantazije in svetlih idealov, posebno gimnazijci, nimajo najmanjšega pojma o realnem življenju. — Kako bi pač mogli imeti? — Vzemimo samo Kranj za vzgled! — Večina dijakov živi vedno v ozkem stiku bodisi s stariši, bodisi s sorodniki. Edina njih skrb je, da jih ne zaloti profesor, kadar so «non parati», ali, da si ne nakopje na glavo kakega karcerja. — Boja za eksistenco skoro nihče ne okusi. Večini preskrbe vse potrebno stariši, za druge dijaška kuhinja in dobri meščani. In končno se v mestu kakor je Kranj za eno krono dobi več kakor na Dunaju za štiri. V boju za obstanek torej nimajo dosti prilike, da bi se utrjevali, da bi poskušali moč lastne volje in vztrajnosti.

Kaj pa v etičnem oziru? Tam pa še desetkrat manj. — Četudi so na vitez prosti, vendar žive življenje menihov. — Do tega jih poleg lokalne omejenosti silita predvsem dva faktorja: Naravnost pedantičen disciplinarni red in povrhu

še šikana nekaterih profesorjev, ki se drže še vedno prastarega gesla: «V cerkev in šolo, to je edina pot dijakova.» — Dasi so bili kedaj i sami mladi in so čutili v sebi one kipeče sile, tisto krepko energijo, ki jo opažamo pri vsakem dozorevajočem mladeniču, posebno pa še pri gimnazijcu, — to je tista čudna sila, ki pokazuje samostojno mišljenje in delo. — Kljub temu sedaj, ko igrajo vlogo pedagogov nočejo poznati mladosti in hočejo — iz mladih narediti že stare, dokler so po letih še mladi. —

Naj bi bili naši pedagogi res pedagogi! Toda te metode nikakor ne morem imenovati pedagoške. Kaj pomagajo vsi paragrafi in najstrožji karcerji, če se pa v dijaku ne vzgoji močna moralna zavest in dolžnost do dela. Treba je že v gimnazijah vzgoji značaje ali jim vsaj dati podstave, na katerih se potem lahko izpolnjujejo sami. In s pritiskom, s šikanami se ne vzgojujejo značaji. Pustite jim svobodo, naj se iztulijo, — in delajte raje s prepričevalno, a odkrito besedo, kaj je dobro in kaj je greh! «Nittimur in vititum, semper cupimusque negata», to je stara resnica, to je že poznal Ovid. Res je sicer človeška narava splošno bolj nagnjena k slabemu nego k dobremu, toda če pregrešek kaznuje kot greh in prestop kot zločinstvo, postane naša narava še slabša. Zato proč s šikanami. Le močan značaj,

Nekoliko gospodarske bilance.

III. B. Mlekarske zadruge izven Gorenjskega.

Tek. št.	Sodni okraj	Sedež zadruge	Pogon	Ustanovno leto	Štev. članov	Množina v l. 1907			Cena litra mleka	Opomba
						donešeno mleko v litrih	izdelek kg	maslo sir		
1	Postojna	Postojna	E. m.	1897	126	301.267	420	—	14	
2	•	Koče	P. m.	1900	179	273.735	22	1000	15	
3	•	Košana	•	1897	173	128.691	145	2114	12-5	
4	•	Šmihel	•	1902	182	150.150	—	—	12	
5	•	Št. Peter	R. m.	1904	85	180.192	—	—	13	Tu sploh ni regist. zadruga, je mlekarna v zasebnih rokah
6	•	Prestranek	P. m.	1904	123	216.095	1.443	—	12	
7	Idrija	Ledine	R. m.	1898	58	67.023	2.787	—	10	
8	•	Ziri	•	1898	102	70.461	5.516	—	8	
9	•	Dobračevo	•	—	—	—	—	—	—	Ni nikakih podatkov, čeprav že zadruga dolgo časa obstoji
10	•	Dol. Vrsnik	R. m.	1902	37	70.332	3.080	—	10	
11	Ilirska Bistrica	Trnovo	P. m.	1897	231	158.259	47	1714	14	
12	•	Zagorje	•	1901	188	87.543	—	—	12	
13	Senožeče	Senožeče	R. m.	1901	120	204.920	—	—	12	
14	•	Vremski Britof	•	1906	65	72.276	—	—	12	
15	•	Hruševje	•	1899	175	223.034	12.305	—	10	
16	•	Landol	•	1903	58	55.109	250	2050	10	
17	Lož	Stari Trg	P. m.	1899	240	103.142	—	—	10	
18	Ljubljana	Brezovica	•	1905	207	462.600	600	900	12	
19	•	Dobrova	•	1905	92	207.414	—	—	12	
20	Logatec	Dol. Logatec	•	1898	412	1.428.317	133	186	13-5	
21	•	Rovte	R. m.	1902	142	173.634	—	—	12	
22	•	Planina	•	1899	106	15.000	—	—	12	Je v najemu, v zasebnih rokah
23	Vrhnika	Vrhnika	P. m.	1904	401	552.233	—	—	12	
24	•	Sv. Jošt	•	1907	45	36.000	1.500	—	11	
25	•	Horjul	•	1903	145	177.440	7.960	—	11	
26	•	Polhov Gradec	•	—	—	—	—	—	—	Ni nikakih podatkov. Izpuščena Sploh zadruga ne obstoji
27	•	Borovnica	R. m.	1906	115	129.320	—	—	12	
28	Trebnje	Št. Lovrenc	P. m.	1907	78	112.131	4.000	—	13	Ni nikakih podatkov
29	•	Trebelno	•	—	—	—	—	—	—	
30	Velike Lašče	Dobropolje	R. m.	1896	333	62.000	2.830	—	10	
31	Višnja gora	Št. Vid	P. m.	1907	69	180.700	3.400	5340	11	
32	Cirknica	Cirknica	•	—	—	—	—	—	—	Ni nikakih podatkov
33	•	Fr. Mauser, Grahovo	P. m.	1906	—	225.000	—	—	14	
34	Ljubljana	Iv. Rus, Grosuplje	•	1904	—	250.000	—	—	11	
35	•	Fr. Košak, Grosuplje	•	1906	—	206.390	—	—	11	
36	Zatična	A. Jereb, Št. Vid	R. m.	1906	—	24.000	1.180	—	11	
37	Kranj	Fr. Kuralt, Senčur	•	—	—	—	—	—	—	Ni podatkov, mislimo pa, da okrog 100.000 litrov

Končno po priobtenju števil, katere smo posneli po knjigi, izdani po uradnih podatkih c. kr. poljedelskega ministarstva «Die Molkereigenossenschaften und anderen Unternehmungen zur Verwertung der Molkereiprodukte zu Ende 1907», si dovolimo nekoliko lastnih opomb.

Kakor sodimo iz splošnega poročila, sestavljenega in podpisanega po mlekarskem konsulentu J. Legvartu, zato mora tudi on odgovoren biti za statistične podatke zadrug. Ker je poročilo «strokovnjasko» sestavljeno, si mi kot navadni zemljani ne vemo na nikak način razložiti: 1.) da je zadruga v Moravciah iz 818.290 litrov mleka naredila samo 3270 kg masla, dotim ona v Krtini iz 141.520 litrov celih 6000 kg surovega masla. 2.) Mlekarska zadruga v Cerkljah št. 1 je naredila iz 64.229 litrov mleka 2522 kg surovega masla, dotim ona št. II. iz 194.053 litrov samo 3629 kg masla, toraj iz trikratno večje množine prinesenega mleka samo 1107 kg več masla. Menda ni niden šolarček prvega razreda ljudske šole toliko naiven, da bi dal takim, čeprav «uradnim podatkom» trohico vere! Pripomnimo pa z mirno vestjo, da so podatki št. 1 popolnoma zanesljivi. 3.) Od prav vseh planinskih sirarnic pod št. 25 do 36 (Gorenjsko) so ravno ista števila v uradnih po-

ročilih za l. 1905 in 1906. Čudno samo, da se v teh 11 sirarnicah donaha tri leta popolnoma enako množino litrov mleka ne, kar povdarjamo, pol litra večalimanj in ravno tako izdelala popolnoma enako število kilogramov sira!! 4.) Prav bi bilo, da so zadruga, vpisane v zadrugi imenik c. kr. deželnih, oziroma okrožnih sodišč, ločena od onih, katere sploh v register do danes še niso vpisane. Med zadnje štejemo (oddelek Gorenjsko) št. 5, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, večinoma delujejo samo po 4 do 6 mesecev in planinske sirnice. To ločitev je treba v bodoče vsekakor omeniti. Sicer se objavljajo gotovo iz nečednih namenov napačni podatki. Registrovane zadruga so prisiljene objavljati javne račune, neregistrovanih k temu nikdo ne sili.

Tudi poročilo o zasebnih mlekarskih podjetjih ni točno. Mnogo trgovcev je izpuščenih.

Pripomnimo še, da se je izvozilo iz Kranjske sladkega mleka približno 6.648.794 litrov, masla napravilo 218.128 kg in trdega sira napravilo 61.552 kg. Poleg tega se je izdelalo mnogo sira in kislega mleka (mohant), ki ne pride v kupčiji mnogo v poštev vsled netrpežnosti.

Jožef Jenko.

Gospodarski del. ☰

□□□□

Tedenski sejem v Kranju dne 30. novembra 1908. Prignalo se je — konj, 142 glav domače goveje živine, 30 glav hrvaške goveje živine, 3 domača teleta, — hrvaških telet, 14 domačih prašičev, — hrvaških prašičev, 2 domači ovci, — hrvaških ovc, — koz, — buš in — bosanskih volov. — Pitani voli 100 kg 66—70 K, na polovico 100 kg 58—62 K, za pitanje 100 kg 54—56 K, kumerni 100 kg 36—40 K. Pšenica K 12-50, proso K 7-50, rž K 9-50, oves K 9—, ajda K 9-50, repno seme K —, fižol ribničan K 13—, mandalon K 13—, koks 14— krompir K 3— za 50 kg, seme dom. detelje 60—65.

Mestna hranilnica v Kranju. V mesecu novembru 1908 je 351 strank vložilo 126.173 K 93 v, 314 strank je dvignilo 120.748 K 04 vin. 8 strankam se je izplačalo posojil 14.300 K — vin. Stanje hranilnih vlog 4.509.479 K 22 vin. Stanje posojil 2.890.158 K 34 vin. Denarni promet 371.635 K 90 vin.

Mestna hranilnica v Radovljici. V mesecu novembru 1908 je 284 strank vložilo 91.614 K 3 vin. 216 strank vzdignilo 79.249 K 80 vin. 24 strankam se je izplačalo posojil 16.280 K. Denarni promet 452.693 K 11 vin.

Mestna hranilnica v Kamniku. V mesecu novembru 1908 je 138 strank vložilo 42.916 K 44 vin. 112 strank vzdignilo 34.775 K 92 vin. 7 strankam se je izplačalo hipoteknih posojil 5010 K. Stanje hranilnih vlog K 1.747.198 K 53 vin. Stanje hipoteknih posojil 1.255.522 K 82 vin. Denarni promet 214.280 K 08 vin.

O novem starostnem zavarovanju.

Dalje.

O višini

finančnih dajatev

daje pojasnila naslednja tabela. Pri tem je pomniti, da je državi prispevek 90 K k vsaki renti že vračunjen. Pri delavcih se zaradi enostavnosti smatra, da ostanejo vso prispevno dobo v istem mezdnem razredu. Ako prestopijo iz nižjega mezdne razreda v višji razred, bi raslo tudi pričakovanje in 2 njim renta.

Pravica do rente (ako se plača 50 tedenskih prispevkov na leto) po	letih		K	Delavci	K	Samostojni
	20	30				
Tedenski prispevek (polovico plača delo- in službo-dajnik)	12	24	36	48	60	72
	144	198	288	306	380	414
	168	222	288	354	420	486
	186	246	324	402	480	558
	222	288	360	456	540	630
	246	324	402	480	558	630
Delovni zaslužek na teden	4:80	7:20	9:60	12:40	19:20	24:—
	4:80	7:20	9:60	12:40	19:20	24:—
	4:80	7:20	9:60	12:40	19:20	24:—
	4:80	7:20	9:60	12:40	19:20	24:—
	4:80	7:20	9:60	12:40	19:20	24:—
	4:80	7:20	9:60	12:40	19:20	24:—
Mezdni razred	I. a)	II. a)	III. a)	IV. a)	V. a)	VI. a)
	I. b)	II. b)	III. b)	IV. b)	V. b)	VI. b)
	I. a)	II. a)	III. a)	IV. a)	V. a)	VI. a)
	I. b)	II. b)	III. b)	IV. b)	V. b)	VI. b)
	I. a)	II. a)	III. a)	IV. a)	V. a)	VI. a)
	I. b)	II. b)	III. b)	IV. b)	V. b)	VI. b)

Krog zavarovancev.

1. Nesamostojni. Zavarovanju so zavezani: industrijski, obrtni in kmetijski delavci, dninarji, posli, pomagajoči rodbinski udje, vajenci, delavci na domu, domači učitelji, domače šivilje, domače perice, postrežnice i. t. d. (okroglo 6 milijonov duš). Zavarovalna dolžnost se prične s 16. letom starosti; izvzete od nje so že onemogle in več nego šestdesetletne osebe. Prav tako niso zavarovane osebe, ki imajo mesečno ali letno plačo in kojih prejemki presegajo mesečno 200 kron ali na leto 2400 kron.

2. Izmed samostojnih so zavarovanju zavezani vsi imetniki kakega obrtnega ali drugačnega pridobitnega podjetja ali kmetijskega in gozdarskega obrata. Izvzeti so tisti, kojih letni dohodek pre-sega 2400 kron ali ki redno nimajo v delu več nego dva mezdna delavca, ki ne spadata k rodbini.

Prispevki

se preračunajo pri delavcih po mezdni razredih. Polovico prispevkov mora plačati delavec, polovico pa delodajalec. O višini rent daje gornja tabela natančnejše pojasnilo.

Pri samostojnih

so razmere bistveno drugačne. Niti kmetovalec, niti obrtnik in kupčevalec na drobno ne more kakor delavec računati na vedno enake in stalne dohodke. Obvezni najmanjši prispevek se je moral torej določiti tem previdnejše, ker so vrhutega gospodarske razmere v posameznih delih države izredno različne. Temu primerno določa predloga, da znašaj mesečni prispevek pri dohodku do 480 K na leto 50 vin., in pri dohodku med 480 in 2400 K najmanj mesečno 1 K. Nadalje pa določa načrt, da bodi pridržano deželnemu zakonodajstvu ta obvezni minimum zvišati za celo ali delovito področje kronovine.

Čeravno se more torej samostojnim osebam naložiti dolžnost le za manjše tekoče dajatve, je vendar na drugi strani mogoče, da plačajo o pri-liki večjih dohodkov znatnejše enkratne prispevke. Na primer: kmetovalec lahko vplača znatnejšo vsoto, ko je spravil letino. Slične so razmere pri mnogih sezonskih obrtih. Oziraje se na te okolnosti, omenja zakon

prostovoljne večje dajatve,

ki niso omejene niti v roku vplačila, niti v višini (le navzgor s 100 K v letu). Na Belgijskem opazovane izkušnje pa kažejo, da je potrebno, da se k tem prostovoljnim večjim dajatvam posebno vzpodbuja. To bi se moglo izvoliti tako, da se iz javnih novcev ob vsakem vplačilu odstoten prispevek zapiše v prid. Ob veliki raznovrstnosti razmer v posameznih delih države pa bo moglo vplivanje v tem zmislu le tedaj postati uspešno, če deluje po zmožnosti individualizirajoče. Da se razvije tako de-lovanje, so torej posebno poklicana deželna zakonodajstva. Po predlogi jim je prepusteno za pospeševanje prostovoljnega zavarovanja pripraviti pripomočke in o njih porabi izdati natančnejša določila. S tem se odkazuje avtonomnim deželnim upravam pomembna socialno-politična naloga.

Z vsako prostovoljno večjo dajatvijo se ravna kakor z enkratno vlogo, s katero se pridobi pričakovanje, ki se preračuni zavarovalno-tehniško. Skupna pravica se sestavi potem iz vsote delnih pričakovanj. Starostna renta, ki se pokaze iz teh

silna moralna samozavest usposobi človeka, da se zna samozatajevati, kadar mu šepeta skušnjavec v uho! — Zato pustite ljudi živeti, ne ovijajte jim življenja v solčno meglo, pokažite jim odkrito vse rane življenja, obenem pa dokazujte in prepričajte, pa se Vam pozneje ne bo treba sramovati sadov lastnega truda!

Vsak pritisk vidi odpor! Kolikor manj svobode se dovoli našim srednješolcem, toliko več jo hočejo užiti kot akademiki. A o pravi akademiki svobodi naši abiturijenti še pojma nimajo! Pokažite jim jo v pravi luči, kakšna je, da ne bodo polni iluzij prestopali praga „Almae matris“! — Posledica še dosedanega sistema pa je, da naši abiturijenti, odhajajoč na vseučilišče, niso prav nič pripravljeni na velikomestno življenje! Potem pa slede prevara za prevaro, pride boj za ob-stanek povrh, energija pada, ideali se razprše v meglo, in iz „nadebudnega“ mladeniča postane — — — „stara bajta“. V gimnaziji pa, kakor v Kranju, se človek mnogo nauči, postane talent, a o realnem življenju nima pojma — ker nima značaja. — In kjer ni značaja, tudi talente čaka pogreb — — —

Po tej ekskurziji se vračam do tema! — Po-ziviljal, sem akademike naj opuste nemške univerze in se obrnejo na slovanske, dokler smo primorani študirati v tujini.

Dalje prih.

prostovoljnih večjih dajatev, se lahko nastopi pred 65. letom, in sicer že po 55. letu starosti. S tem je za samostojne preskrbljeno delovito nadomestilo rente za onemogle. Povdariti je treba, da je to zavarovanje s prostovoljnimi večjimi dajatvami dano na voljo vsem starostnim zavarovancem, torej tudi delavcem.

Čas čakanja.

Preden se doseže pravica do rente, je prebiti čas čakanja. Ta čas znaša:

Pri delavcih za dosego rente za onemogle 200 prispevkov tednov (pri 50letnih prispevnih tednih 4 leta, pri 40 prispevnih tednih 5 let). Za čas prispevanja velja pri tem tudi brez dejanskega dajanja tisti čas, v katerem opravlja zavarovanec aktivno vojaško službovanje ali v katerem ima bolezen, ki je združena z nesposobnostjo za delo, ali končno v katerem oddaja nanj pripadajoči delež zavarovalnega prispevka službodajniku. Pri starostni renti znaša čas čakanja 30 let, in sicer računaje od začetka zavarovanja, brez ozira na eventualno prenehanje. Prehodno določilo krajša ta čas čakanja za tiste, ki postanejo zavarovanju zavezani, ko dobi zakon moč, ali v teku naslednjega leta. Za nje znaša čas čakanja za starostno rento le 200 prispevnih tednov.

Pri samostojnih znaša čas čakanja za starostno rento 200 prispevnih tednov. S tem razmema kratkim časom čakanja se omogoči dosega starostne rente tudi osebam, ki postanejo šele v višji starosti zavezane zavarovanju. V tem tiči nekaka izravnava za to, ker se samostojnim ne daje renta za onemogle.

Dalje prih.

Zgodovinski in slovstveni pregled za prih. teden.

6. decembra. — 1492. Kolumb dospe na otok Haiti. — 1724. Na Dunaju slovesno proglašena pragmatična sankcija. — 1787. † France Šega, kolajnar in pečatrezec v Monakovem. — 1813. Zader se vda Avstrijcem. — 1892. † Elektrotehnik W. pl. Siemens.

7. decembra. — 43. pred Kristom. † Govornik in pisatelj Mark Tulij Cicero. — 899. † Arnulf Koroški. — 1494. V Požunu sklenejo mir med cesarjem Maksom I. in med Madžari. — 1811. * Anatom Jožef Hyrtl v Eisenstadtu. — 1815. Maršal Ney ustreljen po prekem sodu. — 1828. * Pisatelj Andrej Marušič v St. Andražu pri Gorici. — 1835. Otvoritev prve nemške železnične proge Nürnberg—Fürth. — 1843. * Pisatelj France Kosce v Vodichah. — 1894. † Lesseps, zgraditelj suezkega prekopa.

8. decembra. — 65 pred Kristom. * Rimski pesnik Kvint Horacij Flak v Venuziji. — 1815. † Slikar A. pl. Menzel. — 1826. * Pesnik France Cegnar pri Sv. Duhu poleg Škofje Loke. — 1863. Požar cerkve v San Jago (Chile), 2000 ljudi sežganih. — 1864. Papež Pij IX. izda «Syllabus». — 1869. V Vatikanu otvorijo cerkveni zbor. — 1881. Na Dunaju pogori gledališče na Ringu.

9. decembra. — 1437. † Cesar Žiga v Znojmu. — 1608. * John Milton. — 1641. * Slikar Anton van Dyck. — 1717. * Janez Winckelmann. — 1783. * Sloveč kemik pater Gotard Bizjak v Radgoni. — 1838. * Zgodovinar Janez Parapat v Ljubljani. — 1867. † Nikolaj Dreyse. — 1878. * Pisatelj France Steržar na Rakeku pri Cerknici. — 1889. † Ludovik Anzengruber. — 1893. Vaillant vrže bombo v francoski parlament.

10. decembra. — 1520. Luter sežge v Vitenbergu papeževo bulo. — 1818. * Češki politik France Ladislav Rieger. — 1877. Osman paša preda Plevno. — 1901. † Pisatelj France Maresič na Lipoglavu pod Ljubljano. — 1905. † Pesnik Alojzij Pin v Dolenjem Logatcu.

11. decembra. — 1686. † Veliki Condé (Ludovik II., princ burbonski). — 1718. Švedski kralj Karel XII. ustreljen v okopih pri Frederikshallu. — 1755. * Prvi slovenski dramatik Anton Linhart v Radovljici. — 1784. * Pesnik Maks Schenkendorf. — 1806. Saksonsko postane kraljestvo. — 1872. Nabožni pisatelj Majija Vodusek v Celju. — 1900. † Pesnik Janez Vesel v Trnovem pri Ilirski Bistrici.

12. decembra. — 1298. * Albreht Modri. — 1766. † Pisatelj Janez Kristof Gottsched. — 1847. † Pesnik Moric Strachwitz. — 1851. * Pisatelj, zgodovinar, potopisec Jožef Lavtizar v Kranjski gori. — 1866. * Pisatelj dr. Jožef Pavlica v Rihembergu. — 1884. † Slikar Janez Wolf v Ljubljani.

Godovi prihodnjega tedna:

6. Nikolaj, Vladovita, Slavič, Borivoj; 7. Ambrozij, Višesava, Veselin; 8. Spoč. M. D., Mojslav; 9. Velerija, Salvislav, Sayica; 10. Mira; 11. Damez, Vladimir, Zivka; 12. Sinezij, Siroslav, Ratislav.

Sejmi na Gorenjskem prih. teden:

12. v Mengišu in Radovljici (za blago in živino).

Dopisi.

Razmere na dunajskem vseučilišču.

(Dopis iz visokošolskih krogov.)

Lepe misli smo imeli o dunajski «Alma materi», ko smo se namreč trgali hlače po kranjski gimnaziji in vživali gostoljubnost kranjskih meščanov.

Zakaj pa danes ni več tako, bodo pa cenjeni čitatelji takoj zvedeli.

Gospodar dunajskega vseučilišča ni rektor niti vseučilišni senat, ampak nemško-nacionalni burši. Razdeljeni so na celo vrsto društev s samimi pangermanski imeni. Kadar nastopijo oficijelno, imajo na glavi pisane čepice, kadar pa jih srbi koža, imajo pa v rokah palice, model à la tolkač. Če se izda parola: «Danes na univerzo s čepicami!» pridejo kot en mož s čepicami, če se pa reče s tolkači, pa puste čepice doma in pridejo s tolkači. Da se pa pri vsem svojem «viteštvu» ne morejo zdržati, da ne bi tudi kaj prepovedanega vtaknili v žep, nam pričajo razni «totslegarji» ali pa revolverji, ki leže po končanih pretepih po avli, kot na oblatnem bojnem torišču dunajske univerze.

Izivanja nenemških dijakov in pa krvave v malem obsegu prirejajo vsak teden. Dvakrat so pa stopili v večjo akcijo: okrog Vseh svetih z judi in pa 23. novembra.

Prvikrat sta se sprla en jud in pa en nemški burš. Prvi je drugega vsled razžaljenja pozval na dvoboj. Kot odgovor na to so čakali burši drugega dne jude, prihajajoče posamezno od predavanj, in jih klobotali. Nato so drugega dne zasedli judje rampo (dohod k vseučilišču) in niso pustili nobenega nacionalca na vseučilišče. To pa je silno razkačilo Nemce. Proti deseti uri jih je primarsiralo kakih 2000 v sklenjenih vrstah pred rampo in jo naskočilo. Po dvehurnem boju so bili Izraelovi sinovi pregnani z rampe, s katere se je oglasila takoj «Die Wacht am Rhein», «Hast du gesehen den kleinen Hund» i. t. d., reševalno društvo je odpejalo 27 ranjencev in čast je bila rešena! «Kaj pa policija?» bi vprašal mogoče čitatelj. Ej, prijatelj, to pa je jako pereče vprašanje, nemških nacionalcev ni bilo nič aretiranih, pač pa polno judov!

Drugič pa so stopili burši v prav krvavo akcijo 23. novembra. Sedeli smo pri predavanju. Kar se odpro vrata. «Deutsche hinaus, Italiener!» Le malo se jih odzvalo klicu — ker nas je bilo le malo! Po predavanju pa hitimo v avlo. Notri že nismo več mogli. Do dvatisočglava množica se je porivala semintja — enaka morskim valovom. Razločili smo dobro dve skupini: manjša, 150—200 glav broječa četa, stoječa v kotu z Dantejevimi znaki na prs'h. vročih ognjevitih pogledov in ožganih obrazov. Skrajna odločnost se jim je brala z njih. Njim nasproti pa do 1500 glava množica s frankfurtaricami, z izzivajočim, moči in stevila se zavdajajočim pogledom. Pedeli (vseuč. policija) naskočijo oba vulkana. Kar zavre klic, kot iz enega grla: «Evviva l'università italiana in Trieste!» Nemci se razburijo in pritisnejo grozeče proti mali četi, posamezniki se že zmerjajo in klobotalajo. Tu pa zadoni «Die Wacht am Rhein». Nemci se odkrijejo, Lahi pa odgovor z Garibaldijevo himno. Še niso zamrli poslednji pevski glasovi, ko se zasliši rezko pokanje palic — Nemci so naskočili Italijane, tolkači so stopili v akcijo. Prvi naskok Lahi srečno odbijejo, kar le zdraži velikansko premoč Nemcev. Z vso divjostjo planejo še enkrat na Lahe — ti začnejo omagovati. Tu pade eden, tam zopet drugi. Tedaj pa zadone strelji, strelji na vseučilišču, tovariša proti tovarišu — kot bi trenil omahnejo roke, lica preblede, Nemci odskočijo. Vse čuti, da se je zgodilo nekaj, kar bi se ne smelo zgoditi. Lahi dobe prost odhod. V tem trenutku pa vdere policija z golimi sabljami na vseučilišče in začne svoje delo, toda šele tedaj, ko je krog 50 akademikov obstreljenih in do krvi stopenih!

Slovani nismo posegli v boj, ampak smo gledali od strani, kako se akademiki dveh «visoko» kulturnih narodov pobijajo kot psi.

Dunajska «Alma mater», ki bi morala biti kot najvišji kulturni zavod moderne države visoko vzvišena nad takimi brutalnimi izbruhi, ta «Alma mater» je onečaščena s strelji in s krvjo njenih lastnih sinov. Zadnjič je tekla laško-nemška kri, kdo pa nam garantira, da ne bi v bližnji bodočnosti tekla slovenska? In mi Slovani, ki smo se vpisali v «Alma mater», smo se vpisali zato, da studiramo, ne pa da se pretepamo ali da bi gledali druge, kako se pretepavajo!

Sedaj so zaprli univerzo na nedoločan čas in sistrali vsa predavanja. Nihče ne sme na univerzo. Čemu pa smo potem na Dunaju? Jako dobro izpričevalo za vlado, našo slavno avstrijsko vlado, ki ne preskrbi, da bi mogli kot svobodni državljani svobodno vršiti svoje dolžnosti!

Nemški nacionalci so sklenili, da bodo demonstrirali pred menzo in povzročevali krvave, ako se takoj ne zapre. V menzi obedujejo namreč večinoma nenemški dijaki za znižano ceno, med njimi dve tretjini slovenskih visokošolcev. In visokošolska oblast je lepo kapitulirala pred burši in z veseljem zaprla menzo. S tem je tiste dijake, ki niso gmotno dobro podprti, obsodila na nemilosrdno stradanje.

Sedaj čutimo prav v živem, kako potrebno bi bilo slovensko vseučilišče. Lahi bodo gotovo dobili svoje vseučilišče; Slovenci si moramo zapomniti, če ga dobe Lahi, da so ga izsilili z revolverji v rokah!

Iz Trbiča. Vroča želja, ki jo goji telovadno društvo «Sokol» v Trbiču od svojega početka, se bo vendarle izpolnila. Za težko pogrešano telovadnico je prostor že pripravljen, so načrti že gotovi in je nabranega tudi že nekaj denarja. Vendar manjka še dosti. Ali telovadnica mora izrasti leta

1909 iz tal; saj brez telovadnice ni sokolskega življenja. Trziški «Sokol» jo mora imeti, sicer se je bati za slovenstvo Trbiča. Slovenci trziški! Pomagajte postaviti telovadnico. Kogar je rodila slovenska mati v Trbiču, položi mal dar za telovadnico. Vemo, da ne živite v obilici, vemo, da imate samo to, kar prisluzi žilava in žuljava roka, vendar smo prepričani, da nam ne odrečete in ne kratite malega daru. Ko pričnemo prihodnjo nedeljo 13. t. m. po Trbiču nabirati za telovadnico, naj odpre sleherni trziški Slovenec svoj mošnjiček in naj priloži, kolikor more. Nabiranje se bo vršilo vsakih 14 dni. Slovenci trziški! Pokažite svojo zavednost in svojo požrtvovalnost.

Umetnost in književnost

□□□□

A. Aškero, Akropolis in piramide. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena broš. K 3.—, elegantno vezani K 4.50, po pošti 20 v več. To naj-novejše delo prav toplo priporočamo.

Novi mesečnik. V najkrajšem času prične izhajati v Ljubljani nov list, mesečnik, ki bo izpolnil veliko vrzel na polju našega strokovnega informacijskega in organizacijskega časopisja. V prejšnjih časih je bila znanost le last visjih krogov, dandanes pa, ko živimo v času splošne demokratizacije, odprla so se ljudstvu tudi vrata v kram prosvete in kulture. Znanost se populizira. Izobrazbo, prosveto med ljudstvo, je danes klic vseh kulturnih narodov. Ze povsod se je ta klic praktično izvedel. Tudi pri nas na Slovenskem smo nekaj začeli v tem ožiru. Lepi so že vspehi, da, tako lepi, da je treba misliti na organizirano, smiselno ljudskoizobraževalno delo. Ljudskih knjižnic je premalo in še te so nekatere pomanjkljivo urejene. Predavanja se premalo goje, izobraževalna društva in čitalnice se morajo preurediti, da bodo izpolnjevala svoj namen. Kje so drugod tako vzorno urejena ljudska vseučilišča? Novi list bo vse to ljudsko izobraževalno delo v drugih narodih zasledoval in prinašal natančna poročila. Prinašal bo tudi natančna poročila in statistike o našem ljudskoizobraževalnem delu. Služil bo tedaj knjižničarjem, predavateljem, snovateljem in voditeljem izobraževalnih društev in čitalnic in sploh vsem onim, ki se za ljudskoizobraževalno delo zanimajo in so na tem polju delavni. List se bo pričel izdajati le, če se oglasi toliko naročnikov, kolikor jih je za vzdrževanje lista potreba. — Uprava «Ljudske prosvete» v Ljubljani, Vegove ulice šte. 2.

V Kranju, dne 5. decembra 1908.

Ministrski predsednik baron Bienerth se zopet pogaja z voditelji «velikih» parlamentarnih strank, ker bi rad čim prej sestavil parlamentarično ministarstvo. Oficijozno utemeljuje to naglico s tem, da zahteva notranji del države čim hitrejšo rešitev. Nekaj resnice je že na tem; saj je sodanji položaj sploh nevzdržen. Ampak menda je na stvari še nekaj drugega, kar se oficijozno ne pove. Zunanji položaj države je namreč še bolj siten in tudi za barona Aerenthala so notranje razmere neznosne. Posledice aneksije Bosne in Hercegovine se napravile Avstro-Ogrski take težave, da ji vladanje z uradniškimi kabineti ne pride v okom.

V Pragi je razglašena preka sodba. Če je to začetek Bienerthove modrosti, tedaj pač tudi do njegovga konca ni daleč. Za civilizatorično moč avstrijskega sistema je slabo spričevalo, da si iz take zadrege, kakršna je praška, ne more pomagati drugače kakor s preko sodbo. Beckova vlada je padla zaradi praških homatij, Bienerth jih hoče premagati z žugajočimi vislicami. Toda računati tudi v politiki ne prenašajo sile; če se posreči z najbolj drastičnim sredstvom za nekaj časa prepričati krvave, se s tem še ne odpravijo tista globoko segajoča nasprotja, za katerimi bolega cela država. Pred svetom si pa vlada tudi ne bo povečala ugleda s takimi koraki. Da vodi afera studentovskih kap v Avstriji do preke sodbe, nas bo izven črnorumenih mej kvečemu nekoliko osmešilo.

Previdna vlada bi se imela pa, preden se odloči za tako ekstremno sredstvo, tudi vprašati, kako bo učinkovalo z ožiro na ves položaj. Da je mednarodna situacija Avstrije v tem hipu kritična, mora biti znano tudi ministrskemu predsedniku in njegovemu češkemu namestniku Coudenhovenu. Z aneksijo Bosne in Hercegovine je hotela Avstrija pokazati državniško energijo; za to je pa treba tudi politične moči, zlasti če povzročijo prvi energični korak tako razburjeno zmešnjavo po vsej Evropi, kakršno opazujemo kot posledico aneksije. Diplomatična odkritosrčnost je itak vedno problematična reč, a v sedanjih časih ima Avstrija z evropsko diplomacijo nedvomne težave. Če je v takih časih koristno, z najizrednejšimi sredstvi privlačiti pozornost na notranje težave, je vprašanje, na katero odgovor pravzaprav ne more biti težak. Gospod Aehrenthal ne more biti hvaležen gosp. Bienerthu.

Dunajsko vseučilišče, ki je bilo zaradi bojev med nemškimi in italijanskimi dijaki zaprto, se je v četrtek zopet odprlo.

Velika razstava v Sarajevu. Avstrijski industrialci so sklenili, da prirede prihodnje leto v Sarajevu veliko razstavo.

Turški parlament se odpre dne 14. decembra.

V Italiji agitirajo za bojkotiranje avstrijskega blaga. Za povod navajajo dogodke na dunajskem vsučilišču. Na Turskem je avstrijsko blago že bojkotirano; za avstrijsko industrijo in vsled tega za industrialne delavce se obetajo hudi časi.

Ruski časopisi trdijo, da bo Rusija v bližnjem času objavila protest proti aneksiji Bosne in Hercegovine.

Med Japonsko in Severno Ameriko je sklenjena pogodba glede politike obeh držav na Velikem oceanu.

Novičar.

Odlikovanja povodom cesarjevega jubileja. Tajni svetnik je postal med drugimi gorški nadškof dr. Fran Sedej. Plemstvo je dobil deželni glavar kranjski Fran Suklje. Komturni križec Fran Josipovega reda z zvezdo so dobili deželni glavar dalmatinski dr. Vicko Ivčević, župan v Korminu Jurij baron Locatelli, drž. poslanec dr. Ivan Sustersič. Viteški križec Leopoldovega reda je dobil državni poslanec dr. Miroslav Ploj. Komturni križec Fran Josipovega reda so dobili: dež. glavarja namestnik v Ptuj dr. Fran Jurtela in državni poslanec Josip Pogačnik. Red železne krone III. vrste so dobili: deželni odbornik kranjski grof Anton Josip Barbo, veleposestnik na Kranjskem Nikolaj vitez Guttmansthal-Benevenuti, dež. vladni svetnik v Ljubljani, prideljen ministarstvu za javna dela Vil. Haas, drž. poslanec dr. Matko Laginja, dež. vladni svetnik v Črnovcih dr. Peter Laharnar, predsednik trgovske in obrtne zbornice kranjske Josip Lenarčič, kanonik v Trstu Peter Martelauz, opat v Celju Fran Ogradi, predsednik okrožnega sodišča v Mariboru Ljudevit Perko, dež. odbornik v Gradcu Fran Robič, župan mariborski dr. Ivan Schmiderer, ravnatelj «Kranjske hranilnice» dr. Anton vitez Schöpl in višji deželni svetnik v Ljubljani Matija Zamida. Viteški križec Fran Josipovega reda so dobili: notar v Celju L. Baš, višji okrajni zdravnik v Kamniku dr. Anton Binter, ravnatelj učiteljskega v Ljubljani A. Črnivec, dekan v Ribnici Fran Dolinar, dekan v Smohorju Ivan Držanič, okrajni glavar v Trstu Edm. Fabiani, franciskanski provincial v Ljubljani Placid Fabiani, zdravnik v bolnici usmiljenih bratov v Gorici dr. Ernest Fratnich, drž. pravdnik v Gorici Andrej Jeglič, dekan v Ljutomeru Martin Jurkovič, deželni stavbni svetnik v Ljubljani Anton Klinar, dekan v Stari Loki Fran Kummer, veleindustrijalec v Kranju Vinko Majdič, vinarski nadzornik v Gradcu Fran Matiasič, sodni tajnik v Ljubljani Fran Milčinski, finančni svetnik v Ljubljani dr. Ivan Mrak, notar v Laškem trgu dr. Adolf Mravlag, dež. sod. svetnik v Vipavi Ivan Nosan, ravnatelj prisilne delavnice v Ljubljani Alojzij Poljanec, kanonik v Novem mestu Franc Povše, gozd. svetnik v Ljubljani Vil. Putick, rud. ravnatelj v Trbovljah Ferdo Schüller, mag. svetnik v Ljubljani Ivan Šešek, profesor v Ljubljani dr. Josip Tominec, primarij v Ljubljani dr. Alfred Valenta. Naslov cesarskega svetnika je dobil: ravnatelj «Kmetijske družbe» v Ljubljani Gustav Pirc. Zlati zaslužni križec s krono so dobili: Župnik v Gorjah Ivan Azman, župnik v Srednji vasi v Bohinju Ivan Berlic, zdravnik dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški, vodja zem. knjige v Ljubljani Ivan Cerček, duhovnik v ženski kaznišnici v Begunjah Ivan Cudermann, ravnatelj «Glasbene Matice» v Ljubljani Matej Hubad, župan v Kamni gorici Adolf Kappus pl. Fichelstein, dež. poslanec na Grosupljem Fr. Kosak, rudn. upravitelj v Idriji Josip Kopač, nadučitelj v Mengšu Lovro Letnar, višji kom. finančne straže v Ljubljani Jurij Pfeifer. Zlati zaslužni križec so dobili: župan v Št. Vidu Anton Belec, oficial drž. železnic na Jesenicah Viktor Jecminek, župan v Kaplji vasi Andrej Mejač, župan na Jezerskem Fran Muri. Srebrni zaslužni križec s krono sta dobila: višji respicient finančne straže v Kranju Henrik Kettner, uradni sluga pri dež. vladi v Ljubljani Mihael Kosmač. Srebrni zaslužni križec so dobili: Jurij Čebul, Fran Ficker, Blaž Kristofič, Anton in Ivan Letnar, Matevž Vidmar in Franc Remz, uslužbenci v smodišnici v Kamniku.

Preki sod v Pragi. Res lepo je, kako se deli pravica Slovanom! Radi par nemških smrkavih buršakov, kojim so celo iz «rajha» prišli na pomoč demonstrirati njihovi čedni bratci, se pa razglasi nagla sodba po § 429. i. t. d. kaz. pr. reda v Pragi, dasi so praška tla od nekaj bila temelj avstrijske države — Praga caput regni! — Pozabili ste nemški državniki, kaj vse je že nemški moloh požrl iz izstradanih življenskih celic slovenskih, osobito čeških, in zatorej delate tako. Reklo se je svoj čas: «Mit Gewalt der Waffen» ali pa z «Regimentsmuziko». Ali mislite, da smo se vedno na tem stalu? — Res je in prav star «Witz» je, ko se je pri II. državnem izpitu ob § 431. k. p. r. ispravevalo, kako vloga igra godba v kazenskem pravu — preki sod se razglasa z bobnom in trompeto — da, da take «Witze» smo svoj čas sprejemali kot kratkočasje, danes so pa časi postali ne samo dolgočasni, nego resnobni. Kaj je treba «muzike» po § 431. k. p. r. radi par smrkavih nemških buršev! Zaprite jih, če delajo protipostavno in napram naredbam, nemir in sicer navlaš nemir, nas Slovane pa pustite pri miru. Ali so nemški burši stebri Avstrije, ali so stebri Avstrije tisti, ki dobivajo pomoč iz «rajha», ali je za 2. decembra 1908 bilo treba razglasitve po § 429. —

431. k. p. r.! In konečno, zakaj ni avstrijska državana modrost vse to v pravem času prehitela in preprečila! Za to, ker tega ne zna in nikdar znala ni! Seveda: «bei Tromelschlag oder Trompentenschall» — se sliši lepo, toda državljani si pri tem mislijo najbrž kaj drugega. Saj so tako misleči ljudje, kakor pa kak namestnik. Huda kritika nam leži v peresu. Ogniti se je hočemo, ker mislimo, da bode osrednja vlada toli pametna, da takoj prekliče § 431. k. p. r. z bobnom in trompeto. Toda nekaj drugega je tu, kar nam preki sod v Pragi polaga na jezik, — to pa velja za nas Slovence in prav nič za ohole aristokratske, v zakupnino pameti a priori notri vržene državnike. Naglašamo se enkrat, da slovenski narod ni samo en sloj, nego jih ima več, ki vsi čutijo slovensko in slovansko. Če enega izpustimo, raztrgali smo skupno verigo, ki nas drži in veže ter nam daje moč skupnosti. Kdo prevzame pogum in odgovornost to skupnostno verigo razkovati in delati razločke mej slovenskimi sloji! — Tudi delavec je Slovenec in mogoče boljši, kakor tisti, ki ima polna usta slovenske hvale, otroke pa pošilja v nemške šole, jima daje nemške guvernante in odgojitelje, — slovenski delavec pa vzgaja deco svojo slovensko v slovenskem duhu, ker mu srce tako veli in, ker se zaveda, da je tvorilen član slovenskega naroda. Zaradi tega pa naglašamo se enkrat: mandat slovenskemu delavstvu — in sicer v beli Ljubljani v izpodbudo in ponos Slovencev in v spomin nemškemu birokratam, ki so proglasili preki sod v Pragi, da naj pomnijo: tudi slovenska inteligenca in slovensko delavstvo je duša svoje duše in da pri tem združenju lahko bratje Čehi računajo na nas — vkljub «muziki» do § 431. k. p. r. 20/IX. 1908.

Proklete grablje ali nemška kultural V «Deutsche Stimmen» št. 95 «Grazer Tak-blata» št. 330 čitamo na drugi strani impertinenten izbruh nemške kulture najbrže se bolj impertinentnega in sirovega dopisnika. Seveda državno pravdnstvo ni zaplenilo taistega, dasi se obrača ost tega dopisa ne proti posamezniku, nego proti celemu prebivalstvu našega prijaznega mesta Kranj. Kaj pa mar tistemu potepuhu, ki je zagrešil ta dopis, če ima g. hotelir na «Stari postji» napis tudi v cirilici! Kdo pa je on, da se postavlja za sodnika nad državno priznano cirilsko pisavo; kako se upa ta glupež kritizirati cirilski napis in cirilsko pisavo, ki je v Avstriji saj in najmanje toliko vredna kakor nemška gotika, katere že skoraj nikjer več nimajo v rabi; in kdo je temu ohojemu Nemcu oziroma nemčurju, ki se je najbrže preobdel slovenskih grošev in ki ga je ročila, kakor se nam vidi slovenska mati, dal pravico zabavljati čez naše nadvse prijazno in gostoljubno mesto Kranj, kamor marsikateri nemčurski romar hodi po slovenske groše. Seveda

v gorenskem zraku se hladi
in kranjski groš mu ne smrdi!

Kaj briga tega dopisnika, kje in koga sprejema ljubljanski župan Hribar v goste in o čem se pogovarja z gosti. Da, da denuncijanstvo je tisti kos nemške kulture, za katero se mi zavedni Kranjci zahvaljujemo in ki ga hočemo odstraniti. Za to je pa tudi naš občinski zastop in sicer se pred 20. oktobra 1908 enoglasno sklenil: «Proč z nemškimi napisi v slovenskem Kranju». Človek, ki stoji na tako nizki kulturni stopinji, da zmore članek št. 95 «Deutsche Stimmen», naj se sam pobota s svojo nemško kulturo; mi je ne rabimo, hvala bogu! Abderitstvo more očitati zgolj le abderil, ki ne vidi dalje, nego mu njegova narodnostna sovražnost kaže, nas Kranjce naj pa pusti pri miru, ker mi vemo že, kaj delamo in kaj smo dolžni svoji slovenski časti. Tudi Slovenci smo enakopravni državljani in se nemškutarski dopisuni grdo motijo, če mislijo, da se ponove časi, ko so ljubljanski kazinojte vladali kranjska mesta. Mesto Kranj je naše mesto in sicer vseskozi slovensko mesto. Ti pa, ki kuješ o našem mestu dopise, vedi, da se ne hodi nekaznovan pod palmami. Smo tukaj in bomo tukaj, ko «Deutsche Stimmen» najbrže že ne bodo imele poguma tako pisati o nas in denuncijatorično obrekovati, kakor v št. 95 leta 1908.

Slovenski trgovci so se začeli probujati. Kakor je vse slovenske sloje presinila odločna misel, da je treba nositi slovenski denar samo k Slovcem, ako hočemo postati gospodarsko neodvisni od Nemcev, tako so se tudi naši trgovci pričeli ravhati po geslu, naj se podpira predvsem slovenska, oziroma slovanska industrija. Slovenci nimamo razvite industrije, a kolikor je imamo, je sposobna najlepšega napredka. Zato so uvideli slovenski trgovci, da je treba podpirati vsaj ono domačo industrijo, ki že obstoji, in pri tej naročiti potrebno blago. Tako je došla «Prvi jugoslovanski tovarni za kavine surogate» v Ljubljani že cela vrsta dopisov iz vseh slovenskih pokrajin, s katerimi ji trgovci poročajo, da so popolnoma opustili prodajo izdelkov nemške trdke Frank iz Zagreba in da bodo razpečevali odslej le slovensko «Zvezdno» cikorijsko. Želeti bi bilo, da vsi slovenski trgovci brez izjeme slede temu lepe-mu zgledu in se s tem praktično podpirajo gibanje, ki naj dovede slovenski narod do lepše bodočnosti. S strani odjemalcev jim ni pričakovati nobenega odpora, ker slovenski kupovalci sami zahtevajo, naj se jim da slovensko blago.

Občinske volitve v Kamniku so se vršile v soboto dne 28. m. mi. Izvoljenih je 14 naprednjakov in 10 klerikalcev.

Uljudno vprašanje. Na zadnjem shodu ljubljanskih zaupnikov se je parkrat povdarjalo, da so začetkom meseca novembra iz cele dežele kranjske zbrani zaupniki odobrili kandidature v Ljubljani. Nam o tem ni prav nič znane in dasiravno smo vprašali več kakor 20 somišljenikov narodno-napredne stranke iz raznih krajev, nihče ne ve, da bi se bi vršil kak zaupen shod iz cele dežele. Prosimo pojasnila.

Ali je res? Od več strani nas izprašujejo ljudje, če je res, kar se govori po mestu, da je županstvo oddalo namesto razsvetljave za «Otroka» nabranih več kakor 300 K tukajšnjemu okrajnemu glavarstvu, ki hoče, ali je že poslalo nabrani denar za «Otroka» na Dunaj. To seveda nikakor ne gre, ker imamo domače društvo za varstvo otrok. Sicer pa mi tega ne verjamemo in čakamo le pojasnila od prizadetih krogov.

Običajni Miklavžev večer priredi danes zvečer ob pol 7. uri «Narodna čitalnica» v svojih prostorih ter vabi s tem k obilni udeležbi.

Občinski zastop Radovljica je v svoji seji dne 26. novembra izvolil c. kr. finančnega komisarja gosp. Valentina Žuna za častnega meščana in sicer soglasno, to je z glasovi naprednih odbornikov in pristašev S. L. S., v zahvalo za nesebično in požrtvovalno delovanje v občinsko korist. Čestitamo!

Sokol v Radovljici je dosedaj ustanovil dva odseka, na Bledu in v Kamni gorici, in sicer se je zborovalo na obeh krajih v nedeljo dne 25. oktobra 1908. Na Bledu se je udeležilo čez 80 članov občnega zbora. V odbor so bili izvoljeni že navedeni bratje. Članov se je priglasilo dosedaj 125. Telovadi se vsako sredo in nedeljo, povprečni obisk 40 na uro. Orodje je naročeno pri tvrdki Vindys v Pragi. Odsek si je naročil več iztisov «Slovenskega Sokola». Pripravlja se tudi telovadba naraščaja in se morda pozneje ustanovi tudi ženski oddelek. — Isti dan se je vršil v Kamni gorici občni zbor; za sedaj se je izvolil samo pripravljalni odbor, in sicer bratje: Bajželj, Debevec in Varl. Priglasilo se je 35 članov. Ker ni na razpolago nobenega prostora, se telovadi na prostem, in sicer vsako nedeljo popoldan proste in redovne vaje. Na spomlad sezida brat Bajželj velik salon, kjer bode tudi odsek telovadi. — Pri obeh občnih zborih je bil zastopan radovljiški Sokol po močnih deputacijah ter je dajal nasvete glede uredbe društev in tudi prevzel tehčno vodstvo. Upati je, da se s skupnimi močmi ustanovi prihodnje leto tudi Sokol v Bohinju ter bo radovljiški Sokol spoznavno z drugimi društvi v ta namen priredil izlet z javno telovadbo in predavanjem. Želeti bi bilo tudi, da se oživi Sokol v Kamni gori, ker društvo se ni razpadlo, edino vaditelja, ki bi oživil zaspance, manjka.

Izdaja voznih listkov v postajališču Križe lokalne železnice Kranj-Tržič. Za postajico Križe lokalne železnice Kranj-Tržič se bo izdajalo vozne listke od 1. decembra 1908 naprej v bližnji gostilni g. Jakoba Zupana z omejitvijo, da bodo vojaštvo v in izven službe in imetniki legitimacij za vozne ugodnosti dobivali še nadalje vozne listke v vlaku proti naknadnemu plačilu.

Nabiralnike družbe sv. Cirila in Metoda so od tukajšnje moške podružnice sprejeli nadalje: hotel «Stara pošta» in gostilna Pogačnik.

Gosp. Ivan Jelačin, lastnik «Prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate» v Ljubljani, je zopet poslal «Društvo slovenskih književnikov in časnika» izdatno podporo 100 K, za kar se mu najprizrejeje zahvaljujemo.

Dramatični odsek «Družbe sv. Cirila in Metoda» v Radovljici priredi v torek, dne 8. decembra 1908 v salonu g. Rudolfa Kuustelja burko v petih dejanjih: Zmešnjava na zmešnjavo. Začetek točno ob 8. uri. Cene prostorom: Od 1. do 3. vrste 1 K 20 vin.; od 3. do 6. vrste 1 K; ostali sedeži 80 vin. Stojšče 40 vin.

Obrtna zadruga na Bledu priredi tekom meseca januarja 1909 preiskovalno komisijo za učence, ki so učno dobo dovršili in se nimajo izpričevala preizkušnje. To velja tudi za tiste obrtne pomočnike, ki takih izpričeval se nimajo, akoravno imajo že učno izpričevalo, ki ne zadostuje po novem obrtnem redu za dosego samostalnega obrta kot mojster. K preizkušni se pripuste tudi učenci iz drugih krajev Gorenjske, ter se imajo v ta namen priglasiti vsi udeleženci pismeno pri obrtni zadrugi na Bledu. Učna izpričevala naj se eventualno prošnji prilože. Zglasiti se je tekom 14 dni. Pristojbina za člane obrtne zadruge na Bledu 5 kron, za zunanje prosilce pa 12 kron, ter se ima ta svota pred preizkušnjo doposlati na obrtno zadrugo na Bledu.

Mladinska spevolgra «Slava cesarju Francu Jožefu I.» ki se je uprizorila kot jubilejska prireditve dne 2. decembra v sokolski telovadnici v Kranju, je vspela v vsestransko zadovoljnost. Učiteljstvo obeh tukajšnjih šol je storilo vse, da je bil nastop posameznih skupin kolikor možno učinkujoč, bodisi glede kostumov, glede petja, ali pa glede deklamacij. V tej spevoigrji je nastopilo nad sto učencev in učenk. Pevske točke sta na klavirju in harmoniju mojstrski spremljevala gospa prof. Auca Pirmatova ter gospod ravnatelj Ivan Pezdich. Slednji je imel tudi slavnosti primeren govor na zbrano

šolsko mladino. Med odmorom pa je krasno izvajal izbrane godbene točke septet znanega in priljubljene orkestra «Sloge». Igrati je prisostvoval skladatelj gosp. Emil Adamič, kateremu so zaklicali ob koncu igre mladi igralci in igralke prisrčni «Živio!» — Da se lahko udeleži te spevoigre tudi slavno občinstvo, in da se pokrijejo režijski stroški, zato se ponavlja ta spevoigra dne 6. in 8. decembra t. l. istotam, vsakokrat ob treh popoldne. Cena prostora je naslednja: sedeži 1 K 40 h, 1 K, 60 h, stojišča 40 h, dijaške vstopnice 20 h. Prodajo vstopnic je prevzela blagohotno tukajšnja knjigotrnica K. Florian. Za zadnjo predstavo, ki je dne 8. decembra, pa se dobe vstopnice v isti trgovini, na praznik jutraj pa v pritličju dekliške šole.

Is kranjske hravnice v Ljubljani (nemške sparkase) se je v minulem mesecu dvignilo okrog 5 milijonov kron. Od 20. septembra t. l. se je dosedaj dvignilo okrog 12 milijonov kron. Z novima letoma je odpovedan tudi cerkveni denar okrog 20 milijonov kron.

V železnikih so ustanovili hranilnico in posojilnico, ki je v naprednih rokah.

Velikanski požar v Kranju. Včeraj okoli 8. ure zvečer je začelo goreti v tovarni za usnje g. Karla Pollaka pod mestom. Ko se je ogenj zapazil, je bil že ves trakt, kjer se suše kože, oziroma že dogotovljeno usnje v popolnem plamenu. Predno se je naznanilo požar kranjskemu gasilnemu društvu, je gorela že streha. Ko je prišlo v najhitrejši naglici pod vodstvom načelnika g. Janka Sajovica, se je povspel ogenj že na drugi trakt. Kakor bi trenil, je bila streha v ognju. Groza je pretresala človeka, ko je gledal na ta veličasten prizor. Gost dim se je valil in rdečkastovijoličasti plameni so švigali do oblakov, katere je spremljalo morje isker. V hipu se je raztegnil ogenj tudi na tretji trakt, kjer se nahaja stanovanje g. Pollaka. Neumorno delujočemu kranjskemu gasilnemu društvu se je posrečilo omejiti ogenj, a pravi vspan se je še dosegel, ko je dospelo gasilno društvo iz Strazišča. Kasneje so prišla še gasilna društva iz Ljubljane, Skofje Loke in Dupljan in z združenimi močmi se je posrečilo rešiti vsaj skladišče, kjer je spravljeno nad 80 vagonov čresla. Samozavesti masinista se je tudi zahvaliti, da ni eksplodiral veliki kotel za paro. Kako je ogenj nastal, se še ne ve. Ko je gospod Pollak ob 8. uri zvečer šel iz pisarne v svoje stanovanje čez dvorišče, je videl že švigati plamen skozi okna. Ali je padla iskra iz sušilne peči ali pa se je vnelo usnje po gorkoti. Zgorelo je v vseh traktih vse podstresje s usnjem, ki se je sušilo in bilo namenjeno za eventualno vojno. Trakt pa, kjer je ogenj izbruhnil, je pogorel do tal in samo zidovje še stoji. Škoda se ceni nad pol milijona kron. Na lice mesta je prihitel tudi svetnik Pirc ter župan Savnik. Le neumornemu delu gasilnih društev se je zahvaliti, da se ogenj še bolj ni razširil ter so se obvarovala sosednja poslopja.

Na Osojah. Zadnji dve predstavi, ki nam jih je nudil «Dramatični odsek» Narodne čitalnice v Kranju smemo pač prištevati k najboljšim, kar smo jih dosedaj videli na našem odru. Lahko rečemo, da so bile dokaj dovršene v vsakem oziru. Skoro, da smo malo skeptično pričakovali to prireditve, kajti igra, ki je na repertoarju dvornega gledališča, je pač zelo težko predstavljati v tako malenkostnih razmerah kakor jih imamo tu v Kranju. Pa smo bili, lahko rečemo, iznenadeni, ko smo videli naše vrle diletante. Saj so igrali kakor da ne bi bili diletantje, ampak igralci na kakem gledališču. Posamezni stavki fino niancirani, geste, mimika, vse takorekoč dovršeno. Marijano, eno najtežjih vlog, je igrala gospa Anica Pirnatova ter pokazala, da je izza lanske predstave «Brata Martina» kaj vrlo napredovala. Občudovali smo nje krasno igro osobito v prizorih z Valentinom. Višek dovršenosti pa je dosegla v prizoru z Ano pred cerkvijo. Užaljena ljubezen, kipeča ljubosumnost, zatajen up, gđjus in strah, vse to je bilo citati v obrazu Marijane. Skratka gospa Anica Pirnatova je bila vprav mojstrsko dovršen značaj gospodinje. Dramatičnemu odseku kakor tudi Narodni čitalnici v Kranju čestitamo k taki pridobitvi. Nič manj težavna je bila uloga Ane, ki jo je igrala gospa Hermina Valenčičeva. Stara naša znanka je, in težko smo jo pogrešali lansko leto. Dovršena skozinskoz. Ne diletantka ampak igralka, ki premisli in prestudira vsak stavek, vsako besedo, vsako kretnjo, ki se prilagodi vsaki situaciji. Krasna je bila v sceni v tretjem dejanju, ko pripoveduje Valentinu zločin svojega očeta in v končnem prizoru, ko s plamtečim obrazom obdolži Matijo, da je on zažgal kolovsko kovačnico in ne črni Jurko, njen oče. Originalna je bila Mreta, ki jo je igrala gđ. Hani Sajovičeva. Vedno so bile še težave s starejšimi karakterji pri damah, a gđ. Hani je pokazala, kaj vse se lahko napravi iz najstarejše uloge, če človek hoče. To je bila stara jezikava dekla, kakor si je boljše niti misliti ne moremo. Trda, rezka, jezikava, zlobna, a pri vsem tem dobrega srca. Tudi tu se kaže krasno razvijajoč se talent. Veselo planšarico in nevesto Micko je igrala gđ. Mara Polakova. Tudi ta nam je stara, dobra znanka in če le stopi na oder, razširja vesel in razkošen duh. Tudi pri njej lahko rečemo, da se leto za letom izpopolnjuje. Kakor je dobro lansko leto igrala Urško in letos županjo, ravnotako izvrstno je pogodila tudi veselo-zaupljiv značaj Mcke. Zal, da je uloga premajhna, da bi se lahko popol-

noma razvila. Isto velja tudi od Neže, ki jo je igrala gđ. Jelica Mayr. Pa tudi v teh treh stavkih je bila jako dobra. Omeniti moramo tudi še lepo narodno pesmico, ki so jo pelev omenjene gđ. dokaj dovršeno. Od moških vlog moramo pohvalno omeniti g. J. Peharca, ki je šele v zadnjem trenutku prevzel vlogo Valentina. Igral je dovršeno. Nekoliko mu je pokvaril efekt prehlajen glas, kar pa ob letošnji zgodnji zimi ni čuda. Originalen piskrovez Šimen je bil g. Janko Sajovic. Prav dober tudi g. Viktor Golob kot cerkovnik ter g. Slavko Duller kot Tilen in g. Mikuš kot Matija. Jako ljubka je bila tudi gđ. Irmica Mayr kot otrok. Končno naj še omenimo, da se je dokaj gladko igralo. Vidi se pa šele pri takih igrah, kako so vsi naši prostori premajhni, osobito pa oder. Obsojati moramo tudi, da se je našel med občinstvom prijazen gospod, ki je ugaševal in prizigal luči v dvorani prav po svoji volji ter ko se ga je opozorilo na to, se prav nalašč uganjal neumnosti. Prihodnjč bo treba tu pač strogo postopati ter dotičniku kratkoma prepovedati vstop. Dramatičnemu odseku pa kličemo: Le tako vrlo naprej na začetni poti!

Umrli je soproga g. Josipa Kunčiča v Lescah v starosti 33 let. — V Kranju so dne 2. t. m. pokopali najmlajšega sinčka Ivota tukajšnjega trgovca in posestnika g. Franca Crobatha. Lahka jima zemljica!

Poskušen samomor pionirja. Na gradu v Gorici so nastanjeni pionirji. V torek dopoldne je skočil iz drugega nadstropja na gradu pionir Stark ter se ves pobil in polomil. Prensli so ga takoj v vojaško bolnišnico. Ta korak je storil baje radi tega, ker ga je trpinčil gospod korporal.

Pri ogledovanju iluminacije na Dunaju dne 1. decembra je umrlo pet oseb, med njimi krščansko-socialni poslanec Hölzl. Obolelo in poškodovano se jih je nestevilno.

Svobodna vožnja po železnici za rezerviste. Te dni izda vojno ministerstvo nove pozivnice za rezerviste. Pozivnice bodo imele kupon, ki nakaže rezervistom svobodno vožnjo po železnici k orožnim vajam in domov.

Vojna uprava je sklenila, da poslej ne bo branila, objavljati njene naredbe, tičoč se varstva mej. Zadnje dni je bilo že več takih objav v časopisju. Ogrsko-hrvatsko parobrodno društvo na Reki je dobilo povelje, naj ima pripravljene ladje za vojaške transporte. Z Ogrskega je odšlo več vojaških čet v Bosno in vozi se mnogo vojnih potrebščin tja. Lepo jo je zavozila diplomacija! Ali naj res narodi plačujejo njene nerodnosti s krvjo?

Zvišanje tarifa na južni železnici je navzlic ugovorom železniško ministerstvo že odobrilo. Uvede se z novim letom. Južna železnica bo imeia od tega zvišanja okroglo 5 milijonov več dohodkov.

Demonstracije in rabuke so na vseh koncih in krajih Avstrije na dnevnem redu. V Pragi so se v nedeljo ponovili kravali zaradi «bumla» nemških buršev. Nastopala je policija in žandarmerija, bilo je več ranjenih in mnogo ljudi so zaprli. V Trstu so bile demonstracije zaradi italjanskega vseučilišča. Tudi te so bile zelo hrupne. V Gradcu so bili pretepi med nemškimi in slovenskimi dijaki. Vlada in merodajne stranke pa notejo razumeti, da se

vprašanja, ki so zrela za rešitev, morajo rešiti in da se s samimi «paliativnimi» sredstvi ne osdravi tako huda bolezen, kakor je avstrijska.

Dunajski župan Lueger je povodom cesarjevega jubileja postal tajni svetnik, torej ekscelenc.

Med odlikovanji, ki so izdana ob priliki cesarjevega jubileja, so tudi sledeča: Podpredsednik gosposke zbornice knez Fürstenberg je dobil veliki križ Leopoldovega reda; sedanji predsednik poslanske zbornice dr. Weiskirchner veliki križ Franc Jožefovega reda; bivši predsednik poslanske zbornice in delegacije dr. Fuchs je postal baron; tudi poslanec dr. Chiari, načelnik nemško-nacionalnega kluba, je postal baron. Vseh odlikovanj je nestevilno.

Turški bojkot avstrijskega blaga se ni končan, pač pa je turška vlada izjavila, da bo vplivala, da bodo delavci, ki so v državni službi, izkrcevali blago z avstrijskih ladij. Avstrijski poslanik v Carigradu je dobil dovoljenje, da gre lahko na dopust, kadar se mu zdi potrebno. Njegov odhod iz Carigrada bi se v sedanjih razmerah smatral za demonstracijo proti Turčiji. Avstrija je baje sklenila, da bodo odslej bojne ladje spremljevale avstrijske Lloydove parnike, ki so namenjeni za Turčijo. Angleška vlada je dala nato svoji eskadri v Sredozemskem morju tajne ukaze.

Listovica uredništva.

Resnici na ljubo potrjujemo, da g. Ethin Kristan iz Ljubljane ni v prav nikaki zvezi s člankom: Bodimo kavalirji!

Loterijska srečka dne 28. novembra t. l.

Gradec 31 47 26 55 73

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša iskreno ljubljena, nepozabna soproga, mati, sestra i. t. d. gospa

Cecilija Kunčič, roj. Klančnik

v starosti 33 let, previdena s sv. zakramenti za umirajoče mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb preljube ranjke bode v nedeljo, dne 6. t. m. ob 4 uri popoldne iz hiše žalosti na tukajšnje pokopališče.

V LESCAH, dne 5. decembra 1908.

Jože Kunčič, soprog. Otilka, Jožica, Mirko, Katinka, otroci. Janez, Tomaž, Boštjan Klančnik, bratje. Terezija, Helena Rabič, sestri.

:: Iščem za Gorenjsko ::

zastopnika

:: s sedežem v Kranju ::

kateremu sem pripravljen plačevati po 80 do 120 kron mesečne prispevnine za potovanje ter po 20% provizije od doseženega prometa.

Prijazne ponudbe z opisom dosedanjega delovanja in referencami je nasloviti na upravništvo tega lista.

1

Ustna voda

„KALODIN“

Lekarna, Kranj.

SVOJI K SVOJIM!

Trgovci, pozor!

KAVO

prodaja radi ugodnih sklepov pod dnevno ceno od tu ali iz Trsta

Zdravko Krajnc
v Kranju :: trgovina delikates
špecerije, deželnihi pridelkov.

SVOJI K SVOJIM!

Stanovanje

z dvema ali tremi sobami
in kuhinjo se takoj odda

pri
gosp. IVANU POTOČNIKU V KRANJU 171.

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš iskreno ljubljeni, nepozabni sinček in bratec

Ivo

danes ponoči v nežni starosti 18 dni mirno v Gospodu zaspal.
Pogreb preljubega ranjkega bode v sredo, dne 2. t. m. ob 2. uri popoldne iz hiše žalosti na pokopališče.

V Kranju, dne 1. decembra 1903.

Franc in Marija Crobath, stariši,
Franc, Mirko, Stanko, Viktor, bratje,
Anica, Marica, Jožica, Heda, Milena,
Vita, sestre.

Zahvala.

Za izraženo sožalje ob priliki bridke izgube ter za prijazno udeležbo pri pogrebu se najsrčneje zahvaljuje

rodbina Crobathova.

Meblirana soba

za enega ali dva gospoda je za oddati.
Kje? pove upravništvo «Gorenjca». 3—10

„Prešernov hram“ V KRANJU

je nasovo prenovljen in se priporoča slavnemu p. n. občinstvu v mestu in okolici.

Toči se izborni cviček, kakor tudi druga pristna vina. 2

V Newyork
Canada
Juž. Ameriko

Odhod iz Ljubljane vsak torek.
Pozor!! 327 52—18

Samo 6 dni
vozijo francoski brzoparniki La Provence, La Savoie, La Lorraine in La Touraine iz Havre v Newyork. — Najkrajša črta. —

Veljavne vozne listke in brezplačna pojasnila daje konc. potovalna pisarna

Ed. Šmarda, Ljubljana
Dunajska c. 18, nasproti znane gostilne „pri Figovcu“.

Svoji k svojim! Prodaj več tisoč komadov strešne opeke

iz samega portland cementa zase izdelanega. Sprejemam naročila za vse vrste betonskih izdelkov n. pr. stopnice, bangarje, korita za živino in za vodnjake, okvirje za nagrobne krste i. t. d. Izdelujem tudi žične ograje s cementnimi stojali ali verejami. 385 5

Ivan Waland, posestnik
Hlebec pri Lescah, Gorenjsko.

Slovenci, kupujte vžigalice v korist družbi sv. Cirila in Metoda!

Dvoje stanovanj
se takoj odda.

Povpraša se pri tvrdki R. & E. Rooss v Kranju.

Slab želodec ničesar ne prenese

in navadna posledica tega je, hreznost, želodčna bol, slabosti, nerednosti prebavljanja, glavoboli i. t. d.
Gotova odpomoč proti temu so

Kaiserjeve karamele

zdravniško preizkušene!
Oživljajoče, prebavo pospešujoče in želodec okrepujoče sredstvo. 376 12—7
Zavoj po 20 in 40 vin. v:
lekarni v Tržiču.

== Najcenejši nakup pri sv. Cirilu in Metodu! ==

Nova narodna trgovina pri sv. Cirilu in Metodu
na debelo in drobno

ŠTIGLIC & ŠMIT

v Radovljici, na Glavnem trgu (sraven cerkve) :: Podružnica v Predtrgu.

Priporočata svojo veliko zalogo raznovrstnega specerijkega blaga, kakor: riž, vedno svežo kavo, najboljšo moko iz Majdičevega mlina, zelo fini ruski čaj in rum, različne barve, razne vrste žganja, kakor: slivovko, tropinovec, Florian, Triglav ter pravo Ciril Metodovo in Zvezdno kavino primes. Dalje imava v zalogi različno železnino za kovače, ključavničarje, kleparje i. t. d.

Kupovala bova proti gotovini ali v zamenjavo z blagom vse vrste deželnih pridelkov, kakor: orehe, fižol, oves, suhe gobe i. t. d. vedno po najvišjih dnevnih cenah. — Ker kupujeva izključno le od prvih in največjih tvrdk, sva v prijetnem položaju naše cenj. odjemalce z le preizkušenim dobrim blagom najceneje postreči. **Blagovolite se prepričati!**

Za mnogobrojni obisk se priporočava z odličnim spoštovanjem

52—2 **Štiglic & Šmit.**

== Najcenejši nakup pri sv. Cirilu in Metodu! ==

Istrsko vino | **Tropinovec**

lastnega pridelka, pristno naravno, prve vrste moškata :: belo vino :: teran rožno vino

lastnega pridelka, zajamčeno pristni iz samih čistih jagodovih vinskih tropin brez pecljev

50 odstotni 382 10—6

dobiva se po prav ugodnih cenah na veleposestvu vinogradov

Vzorci zastoj **Rocco Ferlan v Rovinju (Istra)** in prosto poštnine!

Za Miklavža in božično drevo

priporoča

razne igrače, galanterijsko blago, razne šolske potrebščine, :: otroške vozičke in drugo vse po najnižjih cenah ::

Magda Rant v Kranju Savsko predmestje.

314 52—21

Največja trgovina na Gorenjskem.

Rudolf Rus
urar v Kranju
poleg lekarn.

Ustanovljeno leta 1885.

Velika zaloga vsakovrstnih ur, zlatnine in srebrnine ter optičnih predmetov. Popravila točno in ceno. Najnižje cene.
Priznana izborna blago.

SINGER

šivalne stroje

naj se kupuje le v naših prodajalnah, ki se jih spozna po teh napisnih tablah.

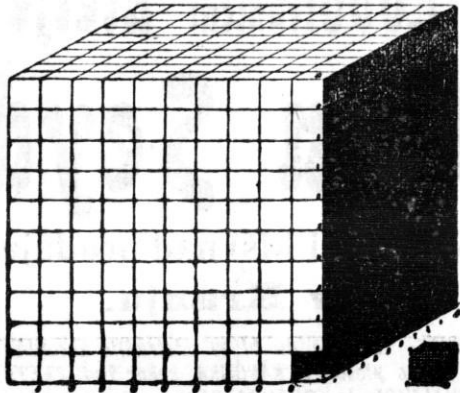

Naj se ne pusti premotiti po priporočilih, ki imajo namen, z navedbo imena SINGER prodajati že rabljene stroje ali stroje drugih vrst; kajti naši stroji se ne oddajo prekupcem, temveč se jih prodaja naravnost od nas cenjenemu občinstvu.

SINGER Co.

Akc. družba za šivalne stroje
Kranj št. 53. 38

Nova kubična knjiga!

Za vsakovrstni okrogli les, rezan ali tesan, v stari in novi meri, razvidno je iz sledečega kazala, da je to dosedaj najboljša kubična knjiga.

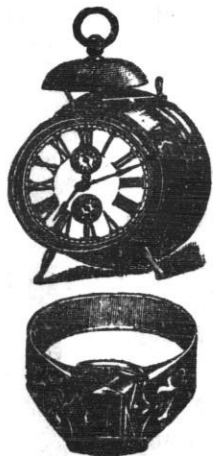
Kazalo

1. Okrogli les, premer v colah, dolžina v čevljih; 2. Okrogli les, premer v centimetrih ali v colah, dolžina v metrih, vsebina v kubičnih čevljih; 3. Okrogli les, premer in obseg v centimetrih, dolžina v metrih, vsebina v kubičnih metrih; 4. Rezan in obtesan les za deske in trame vse dolžosti, debelosti in širokosti; 5. Preračunjenje col v centimetre; 6. Preračunjenje centimetrov v cole; 7. Preračunjenje čevljev v metre; 8. Preračunjenje metrov v čevlje; 9. Preračunjenje kubičnih čevljev v kubične metre; 10. Preračunjenje kubičnih centimetrov v kubik čevlje; 11. Preračunjenje kubičnih metrov v kubične čevlje; 12. Tabela, po kateri se izračuna teža lesa; 13. Načrt, po katerem se lahko napravi merilo, da se lahko izračuna vsako kubično vsebino okroglih debel; 14. Kubična telesna mera. 233 62-44

Knjiga stane v močno celo platno vezana 5 K., po pošti 20 vin. več. K tej kubični knjigi se praveže tudi lahko zraven **Nitri računar**, ki je za trgovce z lesom zelo pripraven. Obe knjigi skupaj vezani staneta 6 K 20 vin.

Knjižica se dobiva pri založniku

Viljemu Požgaju v Kranju.

Mavricij Smolej urar

na Jesenicah št. 19

priporoča svojo veliko zalogo

pravih švicarskih žepnih ur

vsake vrste, dalje budilke, ure na nihala, prstane in verižice, po najnižjih cenah.

Popravila

se izdelujejo v lastni delavnici, ter sem zmožen po moji blizu 20letni skušnji vsaka tudi najtežja popravila izvršiti natančno in po nizkih cenah. Popravljajo se budilke po 30 vin. do 1.40 K. Žepne ure od K 1.20 naprej. — Zaradi kakovosti priporočam posebno precizijsko uro

„INTACT“.

Kolesarske potrebščine

NB. Ako želite imeti uro res dobro popravljeno jo ne tedaj takim, ki urarije niti izučeni niso. 17-89

Ma drobno in debelo!

Ravnokar doše, krasne, najnovejše igrače za

Miklavža

in naj nihče ne zamudi prilike, pogledati si

veliko razstavo

katera je v I. nadstropju posebno oddeljena.

Velika zaloga pripravnih igrač za gosp. trgovce in sejmarje na debelo!

Priporoča se za obilen obisk

52-35

Anton Adamič, Kranj, Glavni trg št. 180.

I. nadstropje.

Cene zmerno! Postrežba točna!

I. nadstropje.

Brata HLAVKA

izdelovatelja kirurg. instrumentov
ateljé za ortop. aparate in bandaže

Ljubljana, Prešernove ul. 5

priporočata

svojo veliko zalogo obvezil za zdravstvo in bolniško postrežbo, bižejev, irigatorjev, aparatov za mrzle in inhalacija s paro, sterilizirane obveze in bandaže, kakor tudi nogavic za krčne žile, kilne pasove, vsakovrstne brizgalke in aparate za samoklistiranje, najboljša kvaliteta gumijevih stvari in gumijevih posteljnih podložk. — Vse bandaže se izdelujejo pod strogim nadzorstvom po od 243 52-87 redbah p. n. gg. zdravnikov.

Zunanja naročila se izvršujejo točno, hitro in diskretno.

Galvanični poniklovani zavod z obratom na motor. Popravila se izvršujejo točno in cenno.

Sivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 180-72

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priporoča svoje najbolj priznane

šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje zastoj.

Kdor

hoče sebe ali svoje otroke oprostiti

kašlja

hripavosti, katara, zastizenja ustnega katara, krčevitega in oslovstega kašlja, naj kupi zdravniško proizkušene in priporočene

Kaiserjeve prsne karamele

s 3 smrekami. 375 24-6

5500 notarsko overoverjanih izpričeval.

Zavoj po 20 in 40 vin. — Doza za 80 vin.

Dobiva se v: Lekarni v Trzinu.

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik

LJUBLJANA,

Slomškove ulice št. 4.

Stavbeno-umetno in konstrukcijsko inženjersko podjetje.

Žično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru, obmejno omrežje, večna vrata, balkoni, verande, stolpne križe, štedilnike i. t. d

Specijaliteta: 152-54

valjični zastori (Rollbalken).

Zlate svetilke: Berlin, Pariz, Rim itd.

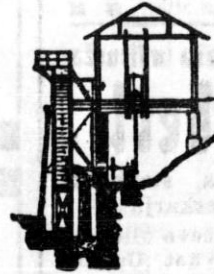
Najboljše kosmetično
zobočistilno
sredstvo

Seydlin

Izdelovatelj
D. Seydl

Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

G. Tönnies

422-48

tovarna za stroje, železo in kovinolitarna v Ljubljani priporoča kot posebnost žage in vse stroje vz obdelovanje lesa. Francis-turbine osobito za žagine naprave vezane neposredno z vrtilom. Sesalno-generatorski plinski motorji, najcenejša gonilna sila 1 do 3 v. za konjsko silo in uro.

Kavarna „Ilirija“ v Ljubljani

oddaljena 3 minute od južnega kolodvora je vsak dan

818 20

celo noč odprta.

Priporoča se najljubneje p. n. tujcem za mnogobrojen poset

Stevu Miholč.

Svoji k svojim! 256 52-38

Staroznana narodna tvrška:

Anton Iv. Pečenko

GORICA :: ulica Jos. Verdi 26

postreže pošteno in točno s pristnimi belimi in črnimi vini iz lastnih in drugih priznanih vinogradov po ceni 30-50 vin. liter; potem s pilsenjskim pivom «prazdroj» iz sloveče češke «Meščanske pivovarne», in izbornim protivinskim pivom iz pivovarne kneza Schwarzenberga v Protivinu na Češkem, in sicer v sodčkih in steklenicah; z domačim pristnim tropinovcem I. vrste, lastnega pridelka v steklenicah.

Vino dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstrijsko-ogrske države v sodih od 56 lit. naprej franco goriška postaja.

Na zahtevo pošilja tudi vzorce.

Večkrat premirano!

Glinaste peči

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene priporoča

Avgust Dreise

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

Predno osebno, hipotečno ali realno iščete

POSOJILO

zahtevajte brezplačni prospekt

Moller L. Egyed, Budimpešta

IX., Lónyai-utca 7. 360 52-8

Telefon interurban 46-31.

Zobozdravniški atelje
dr. Edvard Globočnik
v Kranju 344 52-14
Je od 16. septembra 1908 slav. občinstvu
na razpolago

**vsaki dan in
tudi v nedeljo.**

Martinova oesta 20
Postajališče električne cestne

R. Lang

Martinova oesta 20
železnice pri šentpeterški cerkvi

LJUBLJANA :: Žalagatelj društva c. kr. avstr. drž. uradnikov.

Bogata zaloga pohištva vsake vrste v vseh cenah. Ogledala, slike v vseh velikostih.

Popolna oprava za vile. Špofjaliteta: Gostilniški stoli.

Pohištvo iz železa, otroške postelje in vozički po vsaki ceni.

Modrool iz žilnatega omrežja, afričanske trave ali žimo, prve vrste vedno v zalogi.

Za spalno sobo od 180 gld. naprej. Divan z okraski.

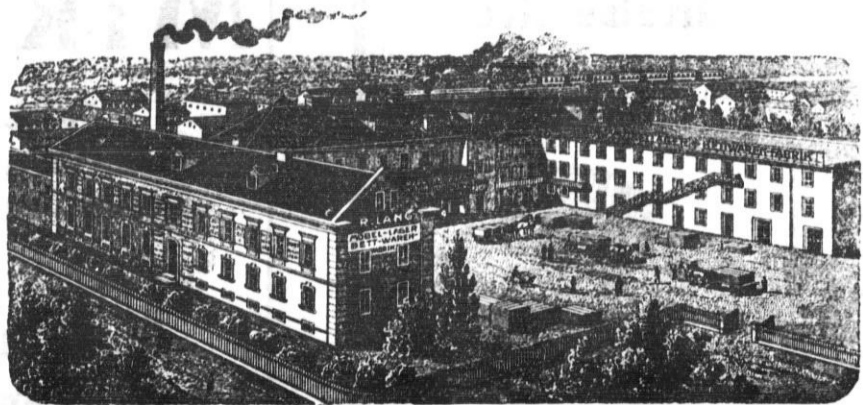
Oprave za jedilne sobe, salone, pred-sobe, cele garniture.

Špofjaliteta v nevestinih balah. Veliki prostori, pri-tilžno in v I. nad-stropju.

Čudovito poceni za hotele, vile in za letovišča 62 gld.

Za sobo; postelja, nočna omarica, o-mivalna miza, obe-žalniki, miza, sten-sko ogledalo.

30 196-64

Električna gonilna sila.

Tovarna oljnatih barv, lak in firneža

Brata Eberl

črkoslikarja, lakirarja, stavbena in pohištvena pleskarja

Ljubljana, Miklošičeve ulice 6, nasproti hot. 'Union'

Ustanovljeno 1842. Telefon 154. 52-70

Steckenpferd
lilijino milo

najboljše milo za kožo.

247 40-86

Od c. kr. namestništva oblastveno dovoljeni urad za revizijo in reklamacijo tovarnih listin vseh vrst in pisarna za poizvedbo tarifov

L. Jandl
Trst

prevzame brezplačno revizijo vseh tovarnih listin proti 30% delcu najdenih diferenc.

Dopostjite nam torej takoj franko vaše tovarne listine letošnjega leta in v treh dneh dobite poročilo o rezultatu revizije. 391 52-4

Franco Omersa v Kranju prodaja domače bukovo ogije, vilite kotle Maria Zell, petrolej Standard White portland cement. 399 11

Zobotehnični atelje
Oton Seydl

v Roosovi hiši nad prodajalno
v Kranju.

ZOBOVJA, tudi ne da bi se odstranile korenine, z ali brez nebnne plošče, iz KAVČUKA, kakor tudi ZLATA, dalje VRAVNALNICE in OBTURATORJI se izvršujejo po NAJ-NOVEJŠIH METODAH. 111-77

Sprejemne ure vsako nedeljo in ponedeljek od 8. ure dopoldne do 5. ure popoldne.

POSOJILNICA V RADOVLJICI

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

s podružnico na Jesenicah

sprejema hranilne vloge od vsakega in jih obrestuje po

4 1/2 %

Rezeryna zaklada iznaša:

K 78.000

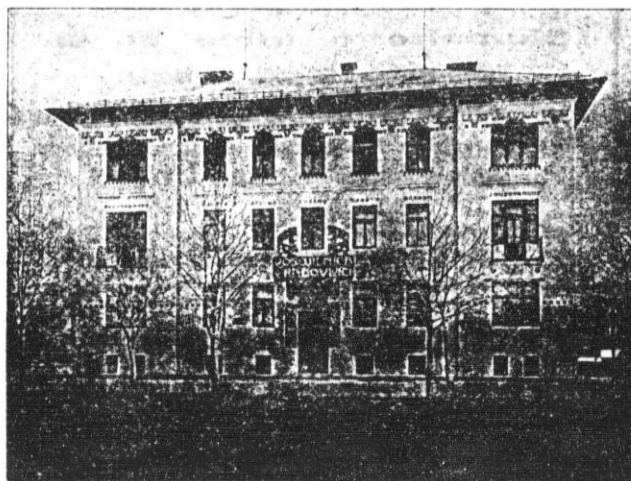
Denarni promet v letu 1907.:

K 5,600.000

brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotovi denar, ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Posojila

se dajejo na vknjižbe brez amortizacije po 5 1/2%, ali z 1% amortizacijo, na menice pa po 6%. — Eskomptirajo se tudi trgovske menice.

Posojilnica sprejme tudi vsak drug načrt amortizacijskega dolga.

Uradije se v centrali in v podružnici

vsak dan od 8. do 12. ure dop.

in od 2. do 6. ure pop.

Izvemši nedelje pop.

Poštno-hranilnični račun centrale št. 45.867. Podružnice na Jesenicah št. 75.299.

120-66